KAREL ČAPEK (1890 - 1938)
MATKA (1938)

Čapek, K.: Matka, nakladatelství ARTUR, Praha 2004, osmnácté vydání

Jedná se o drama o třech dějstvích. Doba děje není určena (některé prameny uvádějí, že se příběh odehrál během španělské občanské války), děj se odvíjí ve městě Villamedia (toto město se zřejmě nachází ve Španělsku).

Hlavní postavy – Matka – Jmenovala se Dolores a byla skvělou, ale také
zoufalou matkou pěti synů. Nejvyšší hodnotu pro ni představovala rodina a láska, nechápala své syny, kteří chtěli něčeho dosáhnout i přes to, že to často bylo velmi nebezpečné. Láska k dětem a k manželovi pro ni znamenala vše. Odsuzovala válku a krutosti s ní spojené.
– synové – Ondra, Jiří, Petr, Kornel, Toni – to byli synové Dolores,
kteří byli velmi cílevědomí a chtěli v životě něčeho dosáhnout, stát se hrdiny. Bohužel nakonec všichni padli. Toni byl však již od začátku jiný – byl povahově slabší, citlivý a tichý; nebyl tolik průbojný, ale když všichni jeho bratři padli, rozhodl se, že bude bránit svoji vlast i přes to, že tak opustí svoji matku.

Dolores mohla být velmi pyšnou matkou – měla pět velmi pracovitých a svědomitých synů. Otec zemřel ve válce v Africe – byl zabit domorodci. Matka se s tím nikdy nesmířila a stále opatrovala otcovy věci – staré zbraně a různé válečné suvenýry. Jeho bývalý pokoj byl pro syny inspirací – viděli v otci vzor, hrdinu.
Dolores byla matkou, pro níž byla láska vším – bezmezně milovala svoji rodinu. To bylo zřejmě také důvodem k tomu, aby se mohla setkávat se zemřelým manželem. Tato skutečnost je v příběhu zobrazena prostřednictvím fiktivních rozhovorů, které probíhaly v otcově pokoji: Otec se vždy vynořil ze tmy místnosti, tiše a lehce a začal s matkou komunikovat. Matka mu často vyčítala, že zemřel zbytečně a opustil ji tak. Ovšem nebyl jediný – v Africe zemřel i prvorozený syn Ondřej, který zde léčil žlutou zimnici. Oba dva zemřeli jako hrdinové – Ondřej se obětoval v zájmu vědy. I s ním se mohla matka setkávat (jako ostatně se všemi zemřelými členy rodiny).
Nyní nabírá příběh rychlý spád. Jiří se zabil, když se snažil překonat rekord v letu letadlem se zátěží v co největší výšce. Petr a Konrád, dvojčata, byli rozdílných politických názorů. Ve městě zrovna probíhala revoluce a Petr byl zajat opoziční stranou. Následně byl popraven. Když se ve městě strhly boje, účastnil se jich také Konrád na padl. Matka byla již zoufalá. Se všemi padlými syny rozmlouvala a vyčítala jim bezohlednost k ní, jenže oni ji jen odbyli slovy, že to nechápe – a měli pravdu. Matka, pro kterou byla rodina vším, skutečně jejich konání nedokázala pochopit. Byla již na pokraji sil - zbýval jí poslední syn Toni.
Cizí stát vycítil oslabení země občanskou válkou a rozhodl se zaútočit. Toni chtěl po vzoru svého otce a bratrů bránit vlast, ale matka ho za žádnou cenu nechtěla pustit – byla na dně, zbýval jí poslední

syn, o kterého nechtěla za žádnou cenu přijít. Všichni padlí ji přemlouvali, neboť jim bylo Toniho líto; věděli, že by se doma trápil, kdyby věděl, že jeho přátelé se postavili na obranu státu. Jistou roli v příběhu hrál také amplion – rádio, jehož hlasatelka se přímo ve vysílání dozvěděla, že loď, na které se cvičil její syn, se potopila. Vyzývala všechny muže na obranu vlasti a zároveň líčila hrůzy, které nepřítel páchá – nepřítel nešetřil nikoho; zabíjel ženy i děti, běžné civilisty a plenil školy i nemocnice. To byla pro matku poslední kapka. Vtiskla Tonimu do rukou kulovnici po otci a řekla jen: „Jdi!“